

Het sterk verwaarloosde binnenfort op Pampuseiland voor de monding van het IJ is gerestaureerd en vanaf deze week weer toegankelijk voor het publiek. De renovatie van het fort duurde ruim een jaar en kostte 1,3 miljoen euro.

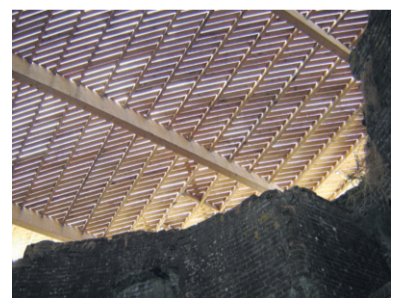
Naar het in de oorlog zwaar beschadigde binnenfort is zestig jaar niet omgekeken. Nu, na een jaar restaureren, heeft het fort weer zijn robuuste uitstraling.

Zieltoegend fort nu robuust deel van verdedigingslinie

Desiree Hoving

Muiden - "We trekken 'm eindelijk een regenjas aan", beschrijft Wim de Laaf, directeur bij Van Hoogevest Restauratie, de conservering van het binnenfort op het eiland Pampus. De afgelopen zestig jaar zorgde regen en vorst voor veel erosie, maar daaraan is nu een einde gemaakt.

"Het geeft wel een heel speciaal gevoel om met dit bouwproject bezig te zijn, een vakantiegevoel," zegt De Laaf met een gelukzalige glimlach. Hij zit op het achterdek van een bootje dat onderweg is

naar het mini-eilandje in het IJmeer. "Sinds februari 2007 gingen elke dag circa twintig bouwvakkers zo naar het werk, met een evacuatieboot vanuit Muiderberg. En tijdens de zomer hadden we zelfs een opblaasbaar, voor in de pauze."

Gelukkig is het vandaag helder weer, want bij mist en vanaf windkracht 7 gaat niets en niemand naar Pampus. Dit geldt naast de evacuatieboot ook voor het 63 meter lange binnenvaartschip met

dragline, dat beton, stenen, gietijzeren goten en hout vervoerde en voor het voormalige Duitse landingsvaartuig dat een mobiele hijskraan bracht. Mensen en materialen vervoeren was dan ook de grootste uitdaging voor de aannemer.

"We zijn blij dat we het water tenminste uit het IJmeer konden halen", lacht projectleider Wibo van der Jagt. "We hebben namelijk tonnen beton gemixt." Hij liet onderzoeken of de zouten in het water geen uitbloeiingen op het metselwerk zouden geven en of er niet te veel algen en andere verontreiniging in zaten. Hoeveel beton precies nodig was en hoeveel werk de totale restauratie zou kosten, bleek moeilijk te berekenen.

Ruïne

"De eerste keer dat ik met een calculator op het eiland stond, zag het er uit als een ruïne", herinnert De Laaf zich. De aannemer kreeg uiteindelijk 1,3 miljoen euro voor de totale restauratie. Na ruim een jaar werken heeft het fort weer een robuuste uitstraling. Mede dankzij de egalisering van het hele dak, met een mengsel van cementgebonden beton en kunsthars.

Als het bootje is aangemeerd bij het 3 hectare grote eiland (205 meter lang en 164 meter breed),

springen de twee geschutskoepels het meest in het oog. Ze zijn voorzien van houten spanten met daaroverheen houten delen, multiplex platen, en een kunststof afwerking in een roestbruine kleur, ontworpen door architectenbureau Rappange en Partners uit Amsterdam.

Oorspronkelijk waren de koepels volledig van gietijzer. Juist voor dit materiaal werden ze in de Tweede Wereldoorlog opgeblazen en gestolen door de Duitsers. Zij gebruikten daarvoor dynamiet, waardoor twee kraters ont-

stonden die twee keer zo groot in doorsnee waren: 20 meter. "Zo'n lengte opnieuw overspannen met staal is heel duur en logistiek bijna niet te doen", licht Van der Jagt toe. "Bovendien kun je dit lichte materiaal er makkelijk weer van af halen als je het fort zou willen restaureren naar de oorspronkelijke vorm."

Maar eerst moet het fort uitwasmen. "Het is nog zeiknat van binnen, het duurt nog jaren voordat alles droog is", denkt De Laaf. De ontplofing van de koepels zorgde niet alleen voor vochtschade, ook voor ontzetting van het hele bouwwerk. "Er waren scheuren waar je je hand in kon steken en veel metselwerk was pokdalig." Dat is nog steeds zichtbaar

Contrast

Het nieuwe dak staat in enorm contrast met het interieur, dat nog onaangestast en oud oogt. Dit geldt met name voor de eerste verdieping, die ontoegankelijk blijft. De gangen en de verblijven voor manschappen zijn wel veilig te betreden. Het metselwerk van de muren is vastgezet, deels met oude en deels met nieuwe stenen. Voor de togen met dubbelgebogen krommingen maakten de metselaars zelfs elk steentje op maat.

Van Hoogevest Restauratie zet nu de laatste puntjes op de i. Het opgeknapt binnenfort, met een entree van natuursteen, is vanaf deze week voor iedereen toegankelijk. Want dan begint het toeristenseizoen weer. Vorig jaar trok het eiland tussen april en november zo'n 35.000 bezoekers, zelfs tijdens de bouwwerkzaamheden. "Je wilt niet weten hoeveel men-

Geschiedenis van Pampus

Het kunstmatige eilandje Pampus is onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Deze verdedigingslinie met 42 forten, onderwaterzettingen en een logistiek systeem moest de hoofdstad beschermen tegen aanvallen. In 1895 werd het fort, dat op 4000 heipalen van 11 meter lang staat, voltooid. Het is echter nooit voor militaire doeleinden gebruikt en werd in 1933, één jaar na het gereedkomen van de Afsluitdijk gesloten. Daarna raakte het in verval. In 1990 verkocht de Staat het eiland voor 50.000 gulden aan de Stichting Pampus, in 1986 opgericht door enkele bezorgde Muidenaren. De stichting is afhankelijk van bezoekers, vrijwilligers en sponsoren. Het forteiland staat als Rijksmonument op de Werelderfgoedlijst van Unesco.

sen daarin geïnteresseerd zijn", weet Van der Jagt.

Dit jaar ontvangen de nieuwe enthousiaste eilandbewoners, Kris van de Voorde en Maartje Terwindt, de toeristen. Hun fortwachterswoning is ook door Van Hoogevest hersteld, dat is gesponsord door woningcorporaties Dudok Wonen en De Key. Provincie Noord-Holland subsidieerde de restauratie van het fort.

Stichting Pampus hoopt in de toekomst ook het buitenfort te restaureren, alsmede het binnenfort als museum in te richten. De officiële opening van het fort gebeurt op 25 april door Pieter van Vollenhoven, voorzitter van het Nationaal Restauratie Fonds. ■